

۱۴۲.۹۷۹
۹۵/۱۱/۲۴

چطور مثل داوینچی فکر کنیم

دانیل اسمیت

دکتر سیامک دشتی

نترایران بان

ماکنا
تاما

نورشناسه	: اسمیت، دانیل، ۱۹۷۶ م. Smith, Daniel
عنوان و نام پدیدآور	: چطور مثل داونینچی فکر کنیم / دانیل اسمیت: ترجمه سیامک دشتی.
مشخصات نشر	: تهران: ایران یان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۲ ص.
فروست	: از نگاه نوابخ.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۸-۲۳۵-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: HOW TO THINK LIKE da Vinci, 2015. عنوان اصلی:
موضوع	: لئوناردو داوینچی، ۱۴۵۲ - ۱۵۱۹م
موضوع	: اندیشه و تفکر خلاق
شناسه افزوده	: دشتی، سیامک، ۱۳۲۷ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ الف۲۳/۹ ND۶۲۳
رده بندی دیویی	: ۷۵۹/۵
سمار کتابخانه ملی	: ۴۲۹۲۴۱

چطور مثل داونینچی فکر کنیم

نویسنده: دانیل اسمیت

مترجم: دکتر سیامک دشتی

صفحه آرای: زهرا رجبی

چاپ و صحافی: پردیس دانش

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

نشانی: تهران - میدان فردوسی - خیابان ایرانشهر جنوبی - پلاک ۵

تلفن: ۵۰ - ۸۸۳۱۵۸۴۹ - ۸۸۳۰۱۴۵۳

وب سایت: www.ibpublication.com

ایمیل: info@ibpublication.com

سندوق پستی: ۱۵۸۱۵-۳۱۵۹

فهرست

۷	بیشگفتار
۱۳	انار به جامانده از لئونارد داوینچی
۱۶	وقایع مهم و برجسته در زندگی جاز آلان، لئوناردو داوینچی
۲۳	روی پای خودت بایست!
۲۹	با طبیعت یکی شو!
۴۰	فرصت‌ها را دریاب!
۵۰	انسان «دوران رُنسانس» باش!
۵۶	فلسفه‌ی داوینچی در هنر نقاشی
۶۳	نگاهی سطحی به دنیا نداشته باش، اعماق را بنگر!
۷۳	به آنچه در چشم‌انداز دیده می‌شود، توجه کن!
۸۲	خوش‌رو و خندان باش!
۹۴	مطالعه، مطالعه و باز هم مطالعه!
۱۰۴	مثل داوینچی کتاب بخوان!
۱۱۳	بین هنر و علم یگانگی برقرار کن!
۱۲۰	نوآوری کن، اما از تجربه هم غافل مباش!
۱۴۱	به «غیرممکن‌ها» بیندیش!
۱۵۶	داوینچی ریاضیدان
۱۶۲	به اعماق رخنه کن! داوینچی کالبدشناس
۱۷۵	استعدادهای خود را بسنج!
۱۸۳	به بازار هم بیندیش!
۱۹۴	اجازه نده پول اربابت شود!

۲۰۰	زُرف اندیش باش!
۲۱۰	«کامل گرانی» می‌تواند شکننده باشد!
۲۱۶	با دوستانات روابط نزدیکی داشته باش!
۲۲۲	عشق ممنوع در رُنسانس ایتالیا
۲۳۱	نگاهی مانند نگاه داوینچی به جهان داشته باش!
۲۳۷	با ارائه‌ی کارهای خوب، با دیگران رقابت کن!
۲۴۹	از خانه و گاشانه ات دفاع کن!...
۲۶۱	مثلاً داوینچی غذا بخور!
۲۶۸	همه چیز را یادداشت کن!
۲۷۹	داوینچی
۲۸۷	میراث داوینچی
۲۹۷	منابع بر...

پیشگفتار

«او در تاریکی شب،

رمانی در همه در خواب بودند، بیدار شد.»

دمتری مرزکوفسکی^۱

۱. دمتری مرزکوفسکی (Dmitry Merezhkovsky) (۱۸۶۶-۱۹۴۱) رمان نویس، متفکر مذهبی و منتقد ادبی روسی بود که اغلب از او به عنوان بنیان گذار «جنبش نمادگرایی» (Symbolism Movement) یاد می‌شود. او دو بار همراه با همسرش مجبور به زندگی در تبعید شد که دومین تبعید او از سال ۱۹۱۸ تا رمان مرگش در پاریس در سال ۱۹۴۱ به طول انجامید. دمتری مسیحیت را به شیوه خاص خود تفسیر می‌کرد و به عنوان یکی از جدی‌ترین منتقدان نظام اتحاد شوروی شناخته شده بود.

ثوناردو داوینچی زندگی خود را از «هیچ» آغاز کرد. حتی تا زمانی که
 زنده بود، اکثراً او را یک هنرمند «معمولی» و اندیشمندی که گاهی فکرهای
 عجیب و غریب به سرش می‌زدند، می‌دانستند. اکنون نزدیک به پنج قرن و نیم
 از زمان او می‌گذرد. هرچند پس از این همه سال، هنوز داوینچی و زندگی
 او در حاله‌ها، ازمنا و راز باقی مانده است، اما حالا دیگر همه او را به عنوان
 مشهورترین هنرمند و یکی از اندیشمندان استثنایی در تمام اعصار می‌شناسند.
 اگر در حال حاضر از کسی که حتی علاقه‌ی مختصر و مبهمی به هنر داشته
 باشد هم بخواهیم از هنرهایی در گذشته و حال نام ببرد، ممکن است که او
 مثلاً از پیکاسو یاد کند، اما احتمالاً داوینچی را از قلم نخواهد انداخت. تابلوی
 «مونالیزا» اثر خیره‌کننده‌ی داده‌چی است که نقاشان زیادی تلاش کرده‌اند به
 نحوی، و گاهی هم به شکلی مضحک از آن تقلید کنند. طی چندین نسل که از
 آفرینش این اثر می‌گذرد، نسخه‌های تکثیر شده‌ی «مونالیزا» زینت بخش دیوار
 اتاق‌های بسیاری از افراد عادی و به‌ویژه انجمنیان هنر بوده است. اما این
 اثر فقط به این دلایل شهرت جهانی کسب نکرده است. «مونالیزا» زنی است
 با لبخندی معماگونه بر لب و چهره‌ای عجیب که هیچ‌گاه به زنان زمان
 خود ندارد. چهره‌ی رازآلود او در عین حال هم پیام صلح و اشتیاق به زندگی‌گانش
 می‌دهد و هم انگار چیزی شبیه دود مواد مخدر از خود ساطع می‌کند!

داوینچی همچنین به نمادی از نبوغ تبدیل شده است. البته شاید صفت نابغه
 برای او قابل بحث باشد، چون این صفت معنایی دقیق ندارد. ابتدا باید روشن شود
 که اصلاً نبوغ یعنی چه؟ استعداد فوق‌العاده؟ توانایی و زیرکی بیش از اندازه؟ یا

شاید نوعی قدرت خدادادی ابرانسانی؟ مسئله این است که خود واژه‌ی «نبوغ»، گاهی صفتی غیر از آنچه ظاهراً معنی می‌دهد را تداعی می‌کند. داوینچی ممکن است خصلت‌های یک «نابغه» را داشته باشد، اما اطلاق این صفت به او باعث می‌شود شخصیت داوینچی از ما فاصله بگیرد و او را برای ما دست نیافتنی و حتی «غیرزمینی» گرداند. به هر حال اگر او نابغه هم بوده باشد، مثل یک نابغه، زمان ما نزیسته است و او را نمی‌توان یک نابغه‌ی معمولی تلقی کرد. داوینچی شخصیت چند لایه و پیچیده داشت. قائل شدن صفت‌های معمولی برای او نوعی عدالت در تشخیص هویت این انسان خارق‌العاده محسوب می‌شود. بدون شک داوینچی دارای خصلت‌هایی خدادادی در زمینه‌های گوناگون بوده است. یکی از پژوهشگران نرم طبیعی در زمان ما معتقد است که او احتمالاً از نظر مغزی با اکثر انسان‌ها تفاوت‌های عمده‌ای داشته است. به گمان این پژوهشگر، توانایی خارق‌العاده‌ی داوینچی که او را قادر می‌ساخته در آن واحد به علوم مختلف زمان خودش تسلط یابد، نشان می‌دهد که هر دو قسمت چپ و راست نیم‌کره‌ی مغز او به نحوی نادر و عجیب بیش از حد تکامل یافته بودند، به نحوی که قادر بوده حرکات تند و برق‌آسای فیزیکی را همانند فیلمی که به صورت کند پخش می‌شود، مشاهده کند. با این همه مواردی هم وجود داشته که زندگی و اندیشه‌های او را در چالش برمی‌آورد و به نظر می‌رسیده که او نه تنها با خود، بلکه با ظرفیتش به رویارویی می‌پردازد. به ویژه، گاهی و در مورد اجرای برخی از پروژه‌های او گذشت زمان برایش یک دشمن محسوب می‌شده است.

در زندگی خانوادگی داوینچی هم پیچیدگی‌های زیادی وجود داشت. وقتی به دنیا آمد، در زندگی او هیچ زمینه‌ای برای این که او به یک شخصیت بزرگ تبدیل شود، وجود نداشت. داوینچی خانواده‌ی پرورده‌ای

داشت و پیش از این که به شانزده، هفده سالگی برسد و فعالیت‌های حرفه‌ای خود را آغاز کند، پدر و مادرش قادر نبودند به ویژه از نظر احساسی، زیاد به او بپردازند. پس از آن هم روابط شخصی خاصی با افراد دیگر و به ویژه با زنان نداشت. شاید به همین دلیل در برخی از محافل شایع شده بود که او گرایش‌های همجنس‌گرایانه داشته است.^۱

به هر حال، حتی اگر داوینچی دارای خصلت‌هایی بوده که ممکن است برای برخی از مردم غیرقابل قبول به نظر آید، این امر نمی‌تواند بر آثار بی‌نظیر او که بسیار پیشرفته‌تر از زمان خود بود، سایه‌ای بیاندازد. داوینچی با خلق آثار هنری خود، ثابت کرد که خارق‌العاده‌ترین فردی بوده که تا آن زمان در این دنیا می‌زیسته است. او برای پی بردن به ابعاد شخصیتی شگفت‌انگیز او باید فراتر از این رفت. داوینچی به تنها یک نقاش، مجسمه‌ساز و موسیقیدان بی‌نظیر، بلکه یک دانشمند برجسته نیز بود. او قرن‌ها پیش از این که بشر قادر باشد به امکان پرواز در آسمان به طول عدل بیانیشد، «ماشین پرواز» مشهور خود را طراحی کرد. داوینچی پژوهش‌هایی فوق‌العاده در زمینه‌ی کالبدشناسی^۲ انسان انجام داد و در این مورد آثار متعددی از خود به جا گذاشت که تا آن زمان بی‌سابقه بود. او را همچنین باید یک ریاضیدان برجسته، یک نقشه‌کش ساختمان و یک مهندس معمار توانا دانست. علاوه بر آن، داوینچی تجهیزات و ماشین‌های زیادی، از وسائل آشپزخانه گرفته تا نمونه‌های صنعتی از یک زیردریایی را اختراع کرد که در عصر او باورنکردنی به نظر می‌رسید. او در زمینه‌ی فلسفه نیز آثاری ارزشمند از خود به جا گذاشته است. مهمان به ذکر

۱. در این مورد رجوع کنید به بخشی از این کتاب تحت عنوان «عشق ممنوع در رنسانس ایتالیا» که از صفحه ۲۲۲ آغاز می‌شود.

۲. کالبدشناسی معادلی است برای Anatomy که اغلب در فارسی از آن استفاده می‌شود. با این حال، چون به نظر مترجم این معادل، معنای کامل «آناتومی» را نمی‌رساند، در موارد معینی از تلفظ واژده انگلیسی (یعنی همان آناتومی) که کم و بیش در زبان فارسی جا افتاده نیز استفاده شده است.

توانایی‌های علمی دیگر او همچنان ادامه داد، اما بهتر است خواننده در موارد دیگر به متن کتاب مراجعه کند.

هرچند بسیاری از کارهای هنری داوینچی کامل نشد، اما او هزاران صفحه‌ی یادداشت از خود به جا گذاشت که می‌تواند به عنوان منابع پژوهش در مورد افکار، شخصیت چند بعدی او مورد استفاده قرار گیرد. زیست‌نامه نویسان مدرن داوینچی از همین منابع برای پژوهش در مورد شخصیت و زندگی او استفاده کرده‌اند و می‌کنند. یکی از معروف‌ترین پژوهشگران در این زمینه جورج واری است (که از داوینچی به عنوان «انسانی با روح شاهانه و وسعت نظری معروف یاد می‌کند).

اکنون، چند قرن پس از داوینچی، پژوهشگران با استناد به نوشته‌های به جا مانده از داوینچی توانسته‌اند وقایع زندگی او را از درون هاله‌ای اسطوره آسا که شخصیت او را احاطه کرده برد، خارج سازند و به کاوش در مورد آن بپردازند. جالب این است که خصلت‌های گوناگون شخصیت داوینچی در دنیای واقعی و غیر اسطوره‌ای جذاب‌تر به نظر می‌رسد. در این کتاب شما با ابعاد مختلف شخصیت داوینچی آشنا خواهید شد و به آن به اتمت شد او به یک انسان بزرگ و مشهور تبدیل شود، پی خواهید برد. از من دربار، خواهید دید که او مثل هر انسان دیگر در زندگی خود کاستی‌ها، خطاها و شکست‌هایی هم داشته است.

لیانا بورتولون در کتاب خود تحت عنوان «زندگی، زمانه و هنر لئوناردو» می‌نویسد:

۱. جورج وازاری (Giorgio Vasari) (۱۵۷۴-۱۵۱۱) هنرمند نقاش، معمار، نویسنده و تاریخ نویس ایتالیایی بوده که بنیان‌گذار «تاریخ هنر» محسوب می‌شود. مهم‌ترین اثر او کتابی است تحت عنوان «زندگی بهترین نقاشان، مجسمه‌سازان و معماران جهان» م.

۲. لیانا بورتولون (Liana Bortolon) که در سال ۱۹۲۳ به دنیا آمده است، روزنامه‌نگار و منتقد ادبی ایتالیایی است که در مبارزات ضد فاشیستی کشور خود نیز فعالیت‌های چشم‌گیری داشته است. م.

3. The Life, Times and Art of Leonardo.

«لئوناردو به مطالعه درباره‌ی علوم مختلف علاقه‌ی زیادی داشت و به پژوهش در هر شاخه‌ای از علوم می‌پرداخت... از این نظر می‌توان او را به حق و به معنای واقعی کلمه یک نابغه‌ی جهان‌شمول دانست، نابغه‌ای آشفته حال که از پرداختن به جنبه‌های فرعی پدیده‌ها هم صرف نظر نمی‌کرد. در دنیای کنونی، انسان‌ها وقتی با یک نابغه مواجه می‌شوند، ممکن است احساس آشفتگی کنند. واقعیت این است که مردم قرن شانزدهم هم نسبت به داوینچی چنین احساسی داشتند. حتی اکنون هم وقتی به زندگی لئوناردو در پنج قرن پیش می‌نگریم، ممکن است شخصیت شگفت‌انگیز او ما را متحیر سازد...»

اما در این کتاب ما نقاب «نابغه بودن» را از چهره‌ی واقعی داوینچی کنار می‌زنیم تا خواننده را ازوایای حقیقی او و زندگی اش آشنا کنیم.